

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้
ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

The Desirable Characteristics of School Administrators in the 21st Century
Perceived by Teachers in Chawang : Nakhon Si Thammarat Primary
Educational Services Area Office 2

สุภาวดี สการันต์¹, บุญส่ง ทองเอียง² และ พระครูวินัยธร วุฒิชัย ชยวฑฒโน³

Supavadee Sakarunt¹, Boonsong Thong-eaing² and

Phakru Vinaithorn Wuttichai Chayawuddho³

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Master of Education (Educational Administration), Mahamakut Buddhist University

Corresponding Author: ¹Premium.3464@gmail.com

Retrieved 23-04-2024; Revised 23-06-2024; Accepted 02-08-2024

DOI: 10.14456/jappm.2024.42

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 211 คน กำหนดโดยใช้ตารางของเครืจซี่และมอแกน และระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบความแตกต่างคู่โดยใช้วิธี LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำ และ ด้านความรู้ความสามารถ

2. ครูที่มีเพศและอายุแตกต่างกันการรับรู้ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันการรับรู้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) พัฒนาตนเองด้านวิชาการและภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 2) นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและกำหนดวิสัยทัศน์ 4) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) เป็นนักบริหารเชิงกลยุทธ์ และ 6) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ; ผู้บริหารสถานศึกษา ; ศตวรรษที่ 21 ; การรับรู้

Abstract

The purpose of this research article were: (1) To study the desirable characteristics of school administrators in the 21st century perceived by teachers in Chawang:. (2) To compare the desirable characteristics of school administrators in the 21st century, classified by gender, age, education level, and work experience; and (3) To study the guideline for promoting the desirable characteristics of school administrators in the 21st century. The research is divided into 2 phases, with phase 1 being quantitative research, that the research sample consisted 211 teachers, who were determined by the using Krejcie & Morgan table. In phase 2 it was qualitative research and there were 9 key informants. The employed research instruments were questionnaire with reliability coefficients of 0.982 and semi-interviews. The statistics employed for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, t- test, One-way ANOVA, pair testing by LSD method, and content analysis

The findings were as follows

1. The overall of the desirable characteristics of school administrators in the 21st century was at a highest level.

2. The teachers of different gender and age perceptions of desirable characteristics of school administrators in both overall and in each aspect were not different. The teachers with different levels of education and working experience perceptions of the desired characteristics of school administrators in overall were different at a statistical significant difference at the .01 level.

3. School administrators should 1) develop themselves to have academic leadership; 2) apply the principles of good governance and focus on the all happiness; 3) develop themselves to have transformation leadership; 4) analyze environmental factors and set a vision appropriately; 5)

act as a good example; 6) be a strategic manager; and 7) systematically find ways to build cooperation with all network groups.

Keywords: Desirable characteristics; School administrators; The 21st century; Perceived

บทนำ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม อาทิ มีความรู้เกี่ยวกับหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาซึ่งขึ้นอยู่กับเพศ อายุและประสบการณ์ทำงานซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ในอนาคตรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560) มีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการ มีคุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ผูกทักษะอาชีพ เสริมสร้างคุณธรรมอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และฝึกทักษะชีวิตอันจำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับนักเรียน สรรสร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้นักเรียน เพื่อให้การทำงานมีศักยภาพและเกิดประสิทธิภาพโดยการยึดหลักการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไข ร่วมรับผิดชอบเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า (พระภัทรชัยคุณ ฐิตสว, 2565) เพื่อให้สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม เป็นทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการทางสังคม โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการ คอยกำกับ ติดตาม และดูแลทุกอย่างเกี่ยวกับการศึกษาให้มีผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพที่สุด และเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ (กุลจิรา รักษนคร, 2563) ผู้นำองค์กรต่าง ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องเพื่อจะได้ร่วมกันพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคงถาวรอย่างยั่งยืน (พระมหานรินทร์ สุรบุญโญ, 2564)

จากการศึกษาของ อภิชัย พันธเสน (2558) Phumphongkhochasorn, et al., (2022) และ วงศ์วะลี ยั่งยืน (2564) พบว่า การบริหารการศึกษามีหลายมิติทั้งด้านหลักสูตร การบริหารจากส่วนกลาง การบริหารบุคลากรระดับพื้นที่ได้คนไม่ตรงกับงานและตรงเวลา การบริหารงบประมาณของ

สถานศึกษา ความไม่พร้อมของบุคลากรทางการศึกษากับการศึกษารูปแบบใหม่ ความไม่พร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ความไม่พร้อมของครู การขาดแคลนครูคุณภาพ ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจคือผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมักไม่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่สนใจปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย หรือไม่ส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการ รวมถึงผู้บริหารมักไม่ปรากฏตัวในโรงเรียน เพราะมักจะอ้างว่าต้องออกไปข้างนอกเพื่อแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกมาสนับสนุนโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้เพียงพอกับความขาดแคลนที่สถานศึกษาเผชิญ เนื่องมาจากโรงเรียนมีนักเรียนน้อย เงินสนับสนุนต่อหัวที่รัฐจัดสรรให้จึงมีน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา การบริหารและจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษาและ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

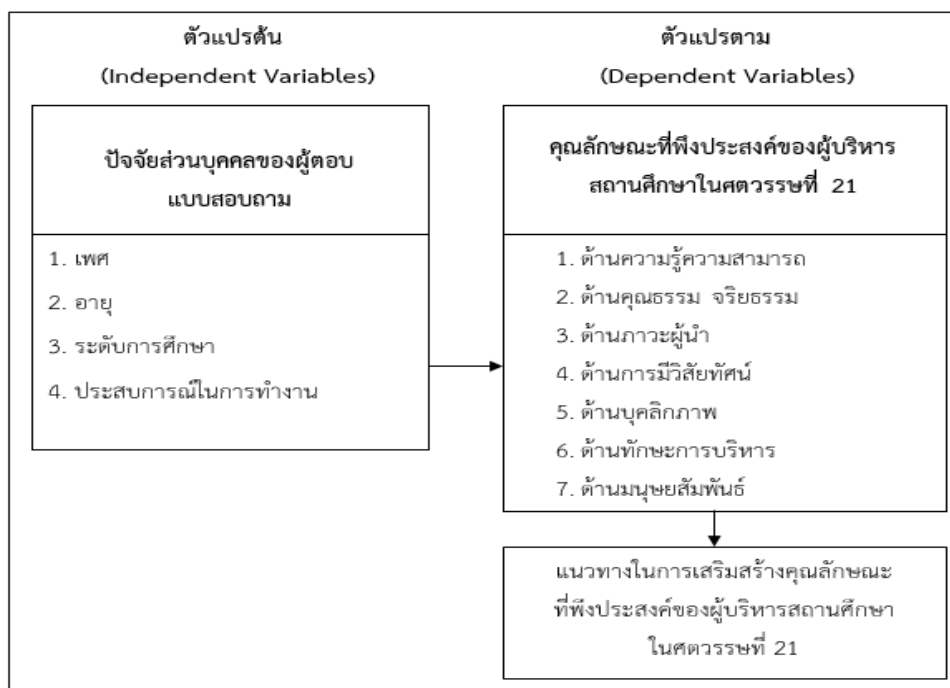
1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันจะมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอนางรอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (ถวิล อรัญเวศ, 2560; นิรภัย จันทร์สวัสดิ์, 2564 , National Association for the Education of Young Children [NAEYC], 2005)

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้หลากหลาย สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณสมบัติลักษณะเฉพาะรายบุคคลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการบริหารงานสถานศึกษา ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติหรือ ข้อบังคับเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพทางการศึกษานำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ไปดำเนินการให้ องค์การดำเนินงานให้ได้ประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การมีความรู้ความสามารถ การมีคุณธรรม จริยธรรม การมีภาวะผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ การมีบุคลิกภาพ การมีทักษะการบริหาร การมนุษยสัมพันธ์ (จินตมาศ คงชัย 2564) , ศรายุทธ เมืองคำ (2563) , วิภาลัย วงษา (2563)

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจากนักวิจัยที่หลากหลาย ได้แก่ คมสันต์ วงษ์ชาติ (2561) ชิวสาธน์ กิ่งแก้ว (2561) ชุติมา ศิริไพรัตน์ (2561) ณัฐนันท์ แถวนาชุม (2561) วสันต์ บัวชุม (2561) โยธิน นิลคช (2561) ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) อิศกร แสนปัญญา (2561) ชิดกมล ยะสุรินทร์และคณะ (2562) วรัญญา หามา (2562) ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี (2562) พรทิพย์ สุขเอียด (2562) วิภาลัย วงษา (2563) ศรายุทธ เมืองคำ (2563) และ จินตมาศ คงชัย (2564) สรุปได้ว่ามีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรู้ความสามารถ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านภาวะผู้นำ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 5) ด้านบุคลิกภาพ 6) ด้านทักษะการบริหาร และ 7) ด้านมนุษยสัมพันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บ ข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะ ที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในเขตอำเภอฉวาง 211 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง ของ Krejcie and Morgan (1970) เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .982 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตัวเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 211 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบ t-test ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างคู่โดยใช้วิธี LSD

สำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน กำหนดการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ

ที่ 21 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการนัดวันเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 คน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนด และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวม

(n = 211)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ระดับการรับรู้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.48	0.57	มาก
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.55	0.57	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำ	4.54	0.54	มากที่สุด
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.54	0.53	มากที่สุด
5. ด้านบุคลิกภาพ	4.55	0.55	มากที่สุด
6. ด้านทักษะการบริหาร	4.58	0.52	มากที่สุด
7. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.62	0.54	มากที่สุด
รวม	4.55	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ ด้านความรู้ความสามารถ ตามลำดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีอายุแตกต่างกันการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 3 คือ ครูที่มีระดับการศึกษา ต่างกันจะมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต 2 แตกต่างกันและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันจะมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต 2 แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของครู

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครศรีธรรมราช เขต 2							
	ความรู้ความสามารถ	คุณธรรมจริยธรรม	ภาวะผู้นำ	การมีวิสัยทัศน์	บุคลิกภาพ	ทักษะการบริหาร	มนุษยสัมพันธ์	รวม
เพศ	.590	.004**	.085	.071	.719	.503	.076	.276
อายุ	.011*	.749	.328	.013*	.408	.167	.004**	.232
ระดับการศึกษา	.431	.018*	.001***	.198	.002**	.000***	.000***	.003**
ประสบการณ์ในการทำงาน	.002**	.049*	.011*	.007**	.012*	.000***	.000***	.002**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 2) นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความสุขของทุกคนในสถานศึกษา 3) พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 4) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา 5) ปฏิบัติตนในการแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อยและถูกกาลเทศะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี 6) เป็น

นักบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เน้นความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา และ 7) สถานศึกษาพัฒนาตนเอง และค้นหาวิธีการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรคุณภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังได้กำหนดจุดเน้นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกคนจะต้องมีนวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้การบริหารจัดการศึกษาได้อย่างฉับไวและมีความเต็มใจและเต็มใจในการให้บริการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาติดต่อสร้างสัมพันธ์ระหว่างครู สร้างมิตร ปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน มีเมตตาธรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ครูและชุมชน มีความจริงใจกับผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง ยกย่องศรัทธาในความคิดของผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่นและแสดงความยินดีต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ เป็นกันเอง ใจกว้าง และเป็นคนมีอารมณ์ดี (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561; ศราวุธ เมืองคำ, 2563; เฉลิมเกียรติ สุ่มเงินและสธิพร เขาวินชัย, 2564; มณฑาทิพย์ นามมู, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ ไชยโคตรและคณะ (2563) ที่พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุดด้านโดยด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในลำดับที่สองที่มีความจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่องชมเชยและการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้โดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2565) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากครูที่มีอายุมากกว่ามีช่วงเวลาในการทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในหลายช่วงเวลาทำให้ได้มองเห็นมิติการทำงานของผู้บริหารที่แตกต่างกันไปโดยเฉพาะความรู้ความสามารถ การมีวิสัยทัศน์ และมนุษยสัมพันธ์ ในขณะที่ครูที่มีระดับปริญญาตรีมีการรับรู้สูงกว่าครูที่สำเร็จปริญญาโททั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของครูสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันในทุกด้าน เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบันความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ในการทำงานทำให้ครูรับรู้ได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญและเมื่อประสบการณ์ที่ต่างกันย่อมส่งผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิมทิพย์ อาจปักษา และ ชวน ภารังกุล (2564) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

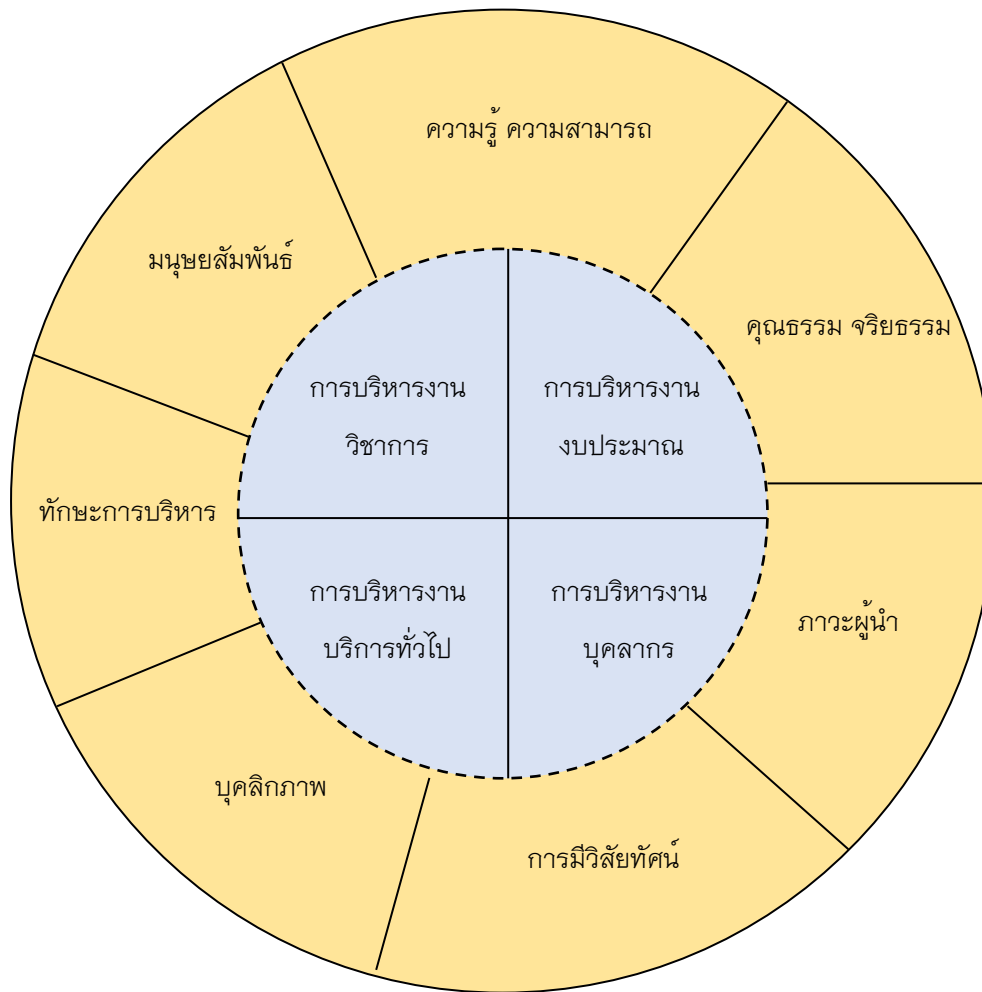
3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 2) นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความสุขของทุกคนในสถานศึกษา 3) พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 4) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา 5) ปฏิบัติตนในการแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อยและถูกกาลเทศะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี 6) เป็นนักบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เน้นความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา และ 7) พัฒนาตนเองและค้นหาวิธีการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบกับคุณลักษณะทั้ง 7 ด้านเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ

มาก ถึง มากที่สุด แสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญมากและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับชัยยนต์ เพาพาน (2560) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความคิดของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะบทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่ เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตน์ ไชโยตรและคณะ (2563) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องวุฒิทางอารมณ์ สติปัญญา และวางตัวให้เหมาะสม 2) ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน เป็นผู้นำในการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหาร 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการให้ความยุติธรรม การวางใจเป็นกลาง และนำหลักธรรมมาภิบาล และหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน 4) ด้านความรู้ และทักษะการบริหาร ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการมีความรู้และทักษะการบริหารองค์กร และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่องชมเชย และการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน

องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2” จะเห็นว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่โดดเด่นและเหมาะสมก็สามารถเป็นผู้นำและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จ และสามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการบริหาร และ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 สามารถนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาวางแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้อย่างครบถ้วนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะทำการบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จและสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริงและยั่งยืน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การจัดการศึกษาเป็นนโยบายที่สำคัญของทุกประเทศ เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในทุกมิติ ซึ่งบุคคลที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางความรู้และเทคโนโลยีนวัตกรรม และจะไปสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ ด้านความรู้ความสามารถ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและเกิดประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพทางการเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรกำหนดนโยบายในการฝึกอบรมหรือพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในมอบหมายงานโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ความสามารถให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองทางความคิดโดยเฉพาะการคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาสู่การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กุลจิรา รักชนกร. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 5(3), 328-344
- คมสันต์ วงษ์ชาลี. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- จินตมาศ คงชัย. (2564). ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

- เฉลิมเกียรติ สุ่มเงิน และ สติรพร เขานันชัย. (2564). การศึกษาคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2), 128 – 139
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ชิดกมล ยะสุรินทร์และคณะ (2562). คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 1(5), 35–50.
- ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว. (2561). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์]*.
- ชุติมา ศิริไพรวัน. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]*.
- ณัฐนันท์ แถวนาชุม. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารกับการบริหารงานความร่วมมือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันตก [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]*.
- ถวิล อรัญเวศ. (2560). *ผู้บริหาร กับการครองตน ครองคน และครองงาน : สุดยอดนักบริหาร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.*
- นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. (2564). *คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณนักบริหารกับการกำกับดูแลที่ดี. สุตรไพศาล.*
- ปิยณัฐ วงศ์เครือตร. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]*.
- พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 [สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]*.
- พระภัทรชัยญกรณ์ อดุสว. (2565). *รูปแบบการบริหารการจัดการโรงเรียนสีเขียวตามหลักสัปปายะ 7 แบบมีส่วนร่วม. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(1), 1–9.
- พระมหานรินทร์ สุรบุญญ. (2564). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาผู้นำ. วารสารธรรมวัตร*, 2(2), 19–28

- มณฑาทิพย์ นามมู. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- โยธิน นิลคช. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัยระดับชาติ "Graduate school conference 2018".
- วงศ์วาลี ยั่งยืน. (2564). คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 15-27.
- วรัญญา หามา. (2562). คุณลักษณะของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- วสันต์ บัวชุม. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- วิภาลัย วงษา. (2563). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(33). 133 – 141
- วิรัตน์ ไชยโคตร และคณะ. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 26(2), 180-192.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก].
- ศรายุทธ เมืองคำ. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. (2565). แผนพัฒนาคุณภาพการนิเทศการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- สิรพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และ พงษ์ศักดิ์ รวชมรัตน์. (2566). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 13-24.

- อภิชัย พันธเสน. (2558). การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษาไทย: ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา (2535–2558): รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- อิมทิพย์ อาจปักษา และ ชวน ภาวังกุล. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 4(1). 6–15.
- อิสกร แสนปัญญา. (2561). คุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- National Association for the Education of Young Children. (2005). *Program Administrator Definition and Competencies, An Informant to Selection of Annual Professional Development Options*. http://www.rio.maricopa.edu/ci/visitors_center/education/earlychildhood/pdfs/EED_Program_Administrator_Competencies.pdf
- Phumphongkhochasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, P.D.W., & Udomdhammajaree, P. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16